

LEERWIJZER
KLAS 1 HAVO
2025-2026

Voorwoord

Ter Apel, juli 2025

Aan de leerlingen van klas 1

Beste leerling,

In de bovenbouwklassen van de RSG Ter Apel wordt sinds de invoering van de Tweede Fase en het vmbo gewerkt met een Plan van Toetsing en Afsluiting voor de schoolexamens, ofwel PTA. Om het onderscheid te maken met de schoolexamens voor de bovenbouw stellen we voor klas 1, 2 en 3 een LEER *WIJZER!* per vakgroep samen.

Deze LEER *WIJZER!* is meer dan een opsomming van toetsen die in een schooljaar gemaakt worden: hierin beschrijven we ook wat we onze leerlingen in een schooljaar willen leren en welke doelen we stellen.

De resultaten van de toetsen worden verwerkt in een digitaal rapportagesysteem.

Leerlingen en ouders/verzorgers kunnen daarmee op ieder gewenst moment de stand van zaken via internet opvragen.

Een belangrijk voordeel van het steeds actueel hebben van de stand van zaken met betrekking tot de ontwikkeling van de studieresultaten is dat er door vakdocenten, de mentor of door ouders/verzorgers direct actie ondernomen kan worden als het beeld van de resultaten daar aanleiding toe geeft.

Indien een leerling niet in staat is om deel te nemen aan een toets, dient dit 's morgens voor aanvang van de toets bij de school bekend te zijn. De leerling moet dan, na overleg met de vakdocent, de toets op een ander moment inhalen. Die toets kan worden gemaakt tijdens een centraal geregeld inhaalmoment voor de leerlingen van klas 1. Als een leerling, zonder opgaaf van redenen, niet op komt dagen bij zo'n inhaalmoment kan dat consequenties hebben voor de beoordeling.

Deze inhaalregeling geldt niet voor kleinere schriftelijke overhoringen. Bij langdurige afwezigheid wordt een inhaalprogramma opgesteld in samenspraak met de coach en/of coördinator. In speciale gevallen beslist de teamleider, dit na overleg met de coach en de leerling. Indien u onduidelijkheden aantreft of anderszins vragen heeft naar aanleiding van deze LEER *WIJZER!*, schroom dan niet contact op te nemen.

Wendy Kramer

Teamleider klas 1 en 2

M: w.kramer@rsgterapel.nl

T: 0599-581226

T: 06-13 98 94 85

Inhoud

Voorwoord	2
Inleiding	4
Afwezigheid (absentie)	4
Onregelmatigheden.....	4
Vak: Nederlands.....	5
Vak: Frans.....	8
Vak: Engels	10
Vak: Geschiedenis.....	12
Vak: Aardrijkskunde	14
Vak: Wiskunde	16
Vak: Biologie	18
Vak: Techniek.....	20
Vak: Dramatische Expressie	21
Vak: Beeldende Vorming.....	23
Vak: Muziek.....	25
Vak: Lichamelijke Opvoeding	28
Vak: Rekenen	30

Inleiding

Gedurende het schooljaar zijn er vele momenten waarop kennis en vaardigheden worden getoetst. De toetsonderdelen zijn per vak ondergebracht in deze LEER *WIJZER!*. Zoals reeds opgemerkt gebruikt de school een proefwerkrooster, waarin de exacte data en afnametijden staan vermeld.

Naast bovenstaande gaat de LEER *WIJZER!* ook over allerlei regelgevingen. Te denken valt aan regels voor inhalen van toetsen, de overgangsnormen, de gang van zaken met betrekking tot de rapportvergaderingen en de eventuele revisie.

Om je zo goed mogelijk te kunnen begeleiden in het gehele leerproces is het noodzakelijk dat je beschikbaar bent voor schoolse zaken van 08:15 uur tot 16:30 uur.

Afwezigheid (absentie)

Wanneer een leerling door ziekte of een andere moverende reden niet in staat is om een toets te maken, is er de mogelijkheid om de toets in te halen op het centraal geregelde inhaalmoment. De leerling maakt een afspraak met de betrokken docent door het invullen van een inhaalformulier. De docent zorgt ervoor dat de inhaaltoets op het afgesproken moment aanwezig is. Bij uitzonderlijke gevallen (langdurige afwezigheid door ziekte of een andere zwaarwegende omstandigheid) nemen de ouders/verzorgers en de leerling contact op met de coach om een oplossing op maat te maken. In een dergelijk geval kan er afgeweken worden van de vaste inhaalmomenten.

Onregelmatigheden

Een leerling kan zich ten aanzien van een onderdeel van de LEER *WIJZER!* mogelijk schuldig maken aan een vorm van onregelmatigheid. Het niet op tijd inleveren van opdrachten en/of het frauderen tijdens toetsen zijn hier voorbeelden van. Dan kan de schoolleiding maatregelen nemen. De maatregelen, die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:

- a) Het toekennen van het cijfer 1 voor een toets behorend tot de LEER *WIJZER!* van een vak.
- b) Het ongeldig verklaren van een werkstuk, al dan niet met de gelegenheid tot het inleveren van een nieuw werkstuk. Wordt deze gelegenheid gegeven, dan wordt tevens een nieuwe inleverdatum vastgesteld. Alvorens een beslissing wordt genomen, hoort de schoolleiding de leerling. De leerling kan zich door een door hem aan te wijzen meerderjarige laten bijstaan.

De mededeling wordt schriftelijk (of per mail) gestuurd aan de ouder(s)/verzorger(s).

Vak: Nederlands**Studie: klas 1 HM**

Code	Leer wijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
GVTO	Leerdoelen: je kunt informatie uit teksten vergelijken met je eigen kennis en ervaring; je kunt verbanden leggen tussen fictie en werkelijkheid; je kunt kenmerken van een blog herkennen; je kunt kenmerken van een vlog herkennen; je kunt je mening geven en uitleggen met een voorbeeld of argument; je weet hoe je de aandacht kunt trekken van je publiek; je weet hoe je lichaamstaal kunt gebruiken; je kunt een blog of vlog maken; je kunt je product en je aanpak evalueren; je kunt hoofdletters en leestekens op de juiste manier gebruiken; Je leert punten, uitroepetekens en vraagtekens op de juiste manier gebruiken. Vaardigheid: lezen, fictie, kijken, schrijven, spelling (geïntegreerd) Inhoud: Thema C On/off, Cursus 7 Spelling § 1.	S	45	0
PW1	Leerdoelen: je kunt werkwoorden herkennen; je kunt de persoonsvorm en zinsdelen van een zin vinden; je kunt lidwoorden en zelfstandige naamwoorden herkennen; je kunt het onderwerp van een zin vinden; je kunt het werkwoordelijk gezegde van een zin vinden; je kunt de persoonsvorm in de tegenwoordige tijd spellen; je kunt sterke en zwakke werkwoorden herkennen; je kunt de persoonsvorm van sterke en zwakke werkwoorden in de verleden tijd spellen; je kunt het voltooid deelwoord spellen; je kunt onregelmatige werkwoorden spellen. Vaardigheid: taalverzorging (Grammatica, ww- spelling) Inhoud: Cursus 5 Grammatica § 1, 2, 3, 4, 6; Cursus 7 Spelling § 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14.	S	45	15
PW2	Leerdoelen: je kunt de betekenis van onbekende woorden in een tekst ontdekken door woordraadstrategieën te gebruiken; je kunt het onderwerp van een tekst bepalen; je	S	45	25

	kunt oriënterend lezen; je kunt de hoofdgedachte van een tekst herkennen. Woordenschat bij deze paragrafen. Vaardigheid: leesvaardigheid Inhoud: Cursus 1 Meer dan lezen, § 1 t/m 3.			
PW3	Leerdoelen: je herkent helden in verhalen; je kunt verbanden leggen tussen fictie en werkelijkheid; je kunt open en gesloten vragen herkennen in interviews; je kunt verschillende soorten vragen herkennen in geschreven interviews; je kunt interviewen; je kunt een interview uitwerken tot een artikel; je kunt een zakelijke e-mail schrijven; je kunt een interview voorbereiden, houden en uitwerken; je kunt je product en je aanpak evalueren. <u>Formuleren:</u> je kunt volledige zinnen maken; je kunt bepalen of een zelfstandig naamwoord mannelijk, vrouwelijk of onzijdig is; je kunt de verwijzwoorden deze, die, dit en dat op de juiste manier gebruiken; je kunt de trappen van vergelijking goed gebruiken in combinatie met als en dan. <u>Spelling:</u> je kunt woorden spellen die eindigen op een -d of een -t; je kunt de bijvoeglijk naamwoorden spellen; je kunt meervouden spellen; je kunt verkleinwoorden spellen; je kunt woorden die hetzelfde klinken juist spellen. Vaardigheid: schrijfvaardigheid Inhoud: Thema D Helden, Cursus 6 Formuleren § 1 t/m 4 en Cursus 7 Spelling § 2, 3, 4, 5.	S	45	20
PW4	Leerdoelen: je houdt een presentatie voor je klasgenoten en maakt daarbij gebruik van PowerPoint; je kunt klasgenoten beoordelen op hun presentatievaardigheid; je kunt een zelfreflectieformulier invullen; je kunt de 5w+h-vragen gebruiken om de belangrijkste informatie uit een tekst te halen. Vaardigheid: spreekvaardigheid Inhoud: Thema B Bewaren § 3, 4 en materiaal docent, ICT-boekje	M	45	15

PW5	Leerdoelen: als PW2, met daarbij: je kunt tekstdoelen en tekstsoorten bepalen; je kunt de kernzin van een alinea bepalen; je leert de inleiding, het middenstuk en het slot van een tekst herkennen; je kunt deelonderwerpen in teksten herkennen; je kunt globaal lezen. Woordenschat bij deze paragrafen. Vaardigheid: leesvaardigheid Inhoud: Cursus 1 Meer dan lezen § 1 t/m 7.	S	45	25
	Opmerkingen: S = schriftelijke toets; M = mondeling Afhankelijk van de leerbehoefte van de klas kan de docent besluiten bepaalde onderdelen toe te voegen en/of te laten vervallen. In h1 moeten er 3 Nederlandstalige boeken naar keuze worden gelezen. De docent moet instemmen met de boekkeuze. Fictie- en portfolio-opdrachten moeten met een voldoende zijn beoordeeld. Gebruikte methode: Nieuw Nederlands 7^e ed. (tl/h)			

Vak: Frans**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
GVTO	Leerdoelen: Je kunt iemand begroeten, je kunt vertellen hoe je heet, je kent woorden die met school te maken hebben, je kunt tot 20 tellen, je kent de dagen van de week. Vaardigheid: schrijfvaardigheid Inhoud: hoofdstuk 0 GL 1hv 6.1	S	V	0
PW1	Methodetoets Leerdoel: Je kunt het lidwoord gebruiken en je kunt het onregelmatige werkwoord avoir vervoegen. Je kunt jezelf voorstellen en vertellen over je familie. Vaardigheid: schrijfvaardigheid Inhoud: hoofdstuk 1 GL 1hv 6.1	S	45	15
PW2	Methodetoets Leerdoel: Je kunt de regelmatige werkwoorden op –er vervoegen en je kunt de ontkenning gebruiken, Je kunt iets bestellen en je kunt iets kopen. Vaardigheid: schrijfvaardigheid Inhoud: hoofdstuk 2 GL 1hv 6.1	S	45	15
PW3	Methodetoets Leerdoel: Je kunt het onregelmatige werkwoord être vervoegen; je kunt het bezittelijk voornaamwoord gebruiken. Je kunt vertellen over school: vakken, lesrooster en leraren. Vaardigheid: schrijfvaardigheid Inhoud: hoofdstuk 3 GL 1hv 6.1	S	45	15
PW4	Luistervaardigheid Leerdoel: Je kunt de belangrijkste informatie uit korte luistertoetsen halen. Vaardigheid: luistervaardigheid Inhoud: luistertoetsen A1	S	45	15
PW5	Leesvaardigheid Leerdoel: Je kunt eenvoudige teksten begrijpen over bekende onderwerpen Vaardigheid: intensieve leesvaardigheid Inhoud: leestoetsen A1	S	45	15

SO	Leerdoelen: tussentijdse evaluatie	S	V	25
Opmerkingen: S = schriftelijk PO = praktische opdracht P = practicum M = mondeling				

Vak: Engels**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
GVTO	Leerdoelen: Ik kan de persoonlijke voornaamwoorden, bezittelijk voornaamwoorden, het werkwoord 'to be' en het werkwoord 'to have' gebruiken. Ik ken de getallen van 1 t/m 20, de dagen van de week, maanden van het jaar en een selectie van de themawoorden over familie, kleuren, huis, lichaamsdelen en kleren. Vaardigheid: lezen en schrijven Inhoud: Stepping Stones chapter 'Bridging the Gap'	S	20	0
PW1	Leerdoelen: Ik kan de persoonlijke voornaam-woorden (personal pronouns), de tegenwoordige tijd (present simple) en vragende woornaamwoorden (question words) gebruiken. Ik kan mijzelf en anderen voorstellen, ik kan persoonlijke informatie delen en mensen beschrijven Vaardigheid: Lezen, schrijven Inhoud: Stepping Stones 7th ed. Chapter (1 oktober)	S	45	10
PW2	Leerdoelen: Ik kan ontkennende zinnen in de tegenwoordige tijd gebruiken. Ik kan yes/no questions gebruiken en zinsdelen in de goede volgorde zetten. Ik kan praten over de tijd, lesroosters en over wat ik wel en niet leuk vind. Vaardigheid: Lezen, schrijven Inhoud: Stepping Stones Chapter 2 (dec.)	S	45	20
PW3	Leerdoelen: Ik kan some/any, the plural, the future met 'to be going to' en de aanwijzende voornaamwoorden this/that/these/those gebruiken. Ik kan woorden en zinnen gebruiken die te maken hebben met het kopen van dingen, eten en het bestellen bij een restaurant. Vaardigheid: Lezen, schrijven Inhoud: Stepping Stones Chapter 3 (februari)	S	45	20
PW4	Leerdoelen: Ik kan zinnen maken met the indefinite pronoun a/an, the imperative, the present en the present continuous. Ik kan mijn huis en woonplaats beschrijven, de weg wijzen en praten over wat iemand aan het doen is. Vaardigheid: Lezen, schrijven Inhoud: Stepping Stones Chapter 4 (april)	S	45	20

PW5	Leerdoelen: Het vergroten van de intensieve leesvaardigheid. Vaardigheid: lezen Inhoud: Teksten met vragen (toetsweek)	S	60	20
Gem. SO's	Gemiddelde SO's Leerdoelen: tussentijdse evaluatie Vaardigheid: variabel Inhoud: leerstof uit Stepping Stones Chapters 1 t/m 5	S	15	10
Opmerkingen: SO = schriftelijke overhoring S = schriftelijk PO = praktische opdracht P = practicum M = mondeling				

Vak: Geschiedenis**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
	Thema 1 – Jagers en boeren			
GVTO	De GVTO toets gaat over (een deel van) de leerdoelen van PW1	S	45	0
PW1	Leerdoelen: Je kunt de belangrijkste ontwikkelingen uit de tijd van jagers en boeren herkennen, beschrijven en uitleggen, waaronder: • De levenswijze van jagers en verzamelaars • Het ontstaan van landbouw en landbouwsamenlevingen • Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen Inhoud: delen H1 en H2	S	45	25
	Thema 2 – De Grieken			
PW2	Leerdoelen: Je kunt de belangrijkste ontwikkelingen uit de Griekse oudheid herkennen, beschrijven en uitleggen, waaronder: • De ontwikkeling van wetenschappelijk denken en het denken over burgerschap en politiek in de Griekse stadstaat Inhoud: H3	S	45	25
	Thema 3 – De Romeinen			
PW3	Leerdoelen: Je kunt de belangrijkste ontwikkelingen uit de Romeinse Tijd herkennen, beschrijven en uitleggen, waaronder: • De groei van het Romeinse imperium waardoor de Grieks- Romeinse cultuur zich in Europa verspreidde • De confrontatie tussen de Grieks-Romeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa • De ontwikkeling van het jodendom en het christendom als de eerste monotheïstische godsdiensten Inhoud: H4	S	45	25

	Thema 4 – Middeleeuwen			
PW4	Leerdoelen: Je kunt de belangrijkste ontwikkelingen uit de Middeleeuwen herkennen, beschrijven en uitleggen, waaronder: • De verspreiding van het christendom in geheel Europa • De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid • Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur • Terugkeer naar de landbouw-stedelijke samenleving dankzij de opleving van handel en nijverheid Inhoud: delen H5 en H6	S	45	25
Opmerkingen: Tijdens elke periode staan naast de behandelde stof historische vaardigheden centraal: Je kunt omgaan met diverse historische bronnen (tekst, beeld) uit of over de behandelde periode: je kunt informatie uit bronnen halen en de inhoud van bronnen beoordelen. Je kunt verbanden leggen tussen de geleerde feiten en ontwikkelingen en tussen de geleerde stof en nieuwe informatie of bronnen. Je kunt onderscheid maken tussen oorzaken en gevolgen, feiten en meningen, continuïteit en verandering. Je kunt je uitleg of conclusie met (historische) argumenten ondersteunen. SO = schriftelijke overhoring S = schriftelijk PO = praktische opdracht P = practicum M = mondeling				

Vak: Aardrijkskunde**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
	Cultuur			
GVTO	Leerdoelen: - cultuur omschrijven met behulp van cultuurelementen - kaarten selecteren uit de Grote Bosatlas - kaarttypen onderscheiden - schaalrekenen met behulp van de atlas. Vaardigheid: atlasvaardigheden Inhoud: vaardigheid A t/m C + paragraaf 1.1	S	45	0
PO1	Leerdoelen: - een kaart van de eigen omgeving maken, rekening houdend met de criteria waaraan een kaart moet voldoen. Vaardigheid: - kaarten maken (kaartinterpretatie, schaalrekenen, werken met een legenda). Inhoud: vaardigheid A t/m D	PO	x	13
PW1	Leerdoelen: zie GVTO aangevuld met - verschillen Nederlandse cultuur leren kennen en kunnen hier een mening over vormen - weten waar verschillende cultuurgebieden liggen en hier kenmerken bij kunnen noemen - begrijpen hoe de Nederlandse multiculturele samenleving in elkaar zit en de begrippen cultuurverspreiding, cultuurvermenging en vooroordelen kunnen verklaren. Vaardigheid: - Onderzoeks- en atlasvaardigheden zie GVTO en PO1 Inhoud: vaardigheid A t/m C + paragraaf 1.1 t/m 1.4.	S	45	20

Weer en klimaat				
SO1	Leerdoelen: • verklaren waar, waarom en hoe op de aarde weer en klimaat ontstaan en hierbij de gevolgen op de mens en de natuur kunnen herkennen en verklaren. • met behulp van kaarten weer en klimaten kunnen aflezen • met behulp van https://wow.knmi.nl/ gebieden opzoeken en onderzoeken op weer en klimaat. • met behulp van kaarten de lengte- en breedtegraden bepalen van een locatie. Vaardigheid: atlasvaardigheden, gebruik maken van en begrijpen van de gegevens van https://wow.knmi.nl/plaatsbepaling . Inhoud: paragraaf 2.1 t/m 2.3 + vaardigheid A	S	45	13
PW2	Leerdoelen: zie SO1 aangevuld met • Verklaren neerslag en wind + (atlas)kaartinterpretaties Vaardigheid: lezen van weerkaarten, plaatsbepaling Inhoud: paragraaf 2.1 t/m 2.5 + vaardigheid A en B	S	45	20
Actieve aarde				
PO2	Leerdoelen: • Beschrijven en verklaren van de relaties tussen endogene processen, plaattektoniek, vulkanisme en aardbevingen. • Combineren van informatie uit verschillende kaarten/kaartlagen tot kaarten die nieuwe informatie geven. Vaardigheid: • Gebruik maken van en begrijpen van de gegevens van Edugis. Inhoud: paragraaf 3.1 t/m 3.3 + vaardigheid A en B	PO	x	14
PW3	Leerdoelen: • verklaren hoe verschillende natuurverschijnselen in en op de aarde ontstaan en hierbij de gevolgen kunnen noemen (zowel voor rijk als arm). • verklaren welke rol de mens heeft in het ontstaan van natuurrampen Vaardigheid • kaartinterpretatie natuurrampen Inhoud: paragraaf 3.1 t/m 3.5 + vaardigheid A en B	S	45	20
Opmerkingen: S = schriftelijke toets PO = praktische opdracht SO = Schriftelijke overhoring (over een klein deel van een hoofdstuk) PW = Proefwerk (over hele hoofdstuk)				

Vak: Wiskunde**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
GVTO	Leerdoelen: namen en eigenschappen van vlakke en ruimtefiguren, uitslag Vaardigheden: tekenen met geodriehoek, tekenen met passer, vlakke figuren en ruimte figuren tekenen, uitslag tekenen Inhoud: H1 Ruimtefiguren	S	45	0
PW1	Leerdoelen: namen en eigenschappen van vlakke en ruimtefiguren, uitslag, bewerkingen, rekenvolgorde, breuken, negatieve getallen, bewerkingen met negatieve getallen en negatieve breuken Vaardigheden: tekenen met geodriehoek, tekenen met passer, vlakke figuren en ruimte figuren tekenen, uitslag tekenen, rekenvolgorde toepassen Inhoud: H1 + H2 Ruimtefiguren & Rekenen	S	45	19
PW2	Leerdoelen: assenstelsel, tabellen, grafieken, lijnen en hoeken, hoeken berekenen. Vaardigheden: assenstelsel tekenen, grafieken tekenen, hoeken meten en tekenen Inhoud: H3 +H5 Assenstelsel & grafieken, lijnen en hoeken	S	45	19
PW 3	Leerdoelen: Eenheden lengte, oppervlakte, inhoud en snelheid, omtrek en oppervlakte cirkel, oppervlakte en inhoud balk. Lijn/schuif/draaisymmetrie, Middelloodlijn, bissectrice, F en Z-hoeken, hoeken parallellogram en ruit berekenen. Vaardigheden: inhoud, omtrek en oppervlakte berekenen. Hoeken berekenen (hoekensom driehoek) Inhoud: H7+ H9, Eenheden en symmetrie	S	45	19
PW4	Leerdoelen: kwadraten, wortels, lineaire en kwadratische formules, rekenen met letters Vaardigheden: lineaire- en kwadratische grafieken tekenen, herleiden Inhoud: H6 Formules en letters	S	45	19
PW5	Leerdoelen: haakjes wegwerken, regels letterrekenen, machten en rekenen met machten, wetenschappelijke notatie. Vaardigheden: haakjes wegwerken en herleiden, machten berekenen met rekenmachine, wetenschappelijke notatie op de rekenmachine. Inhoud: H8 Herleiden en machten	S	45	19
SO1	Gemiddelde van alle SO's + praktische opdracht	S	45	5
				100%

Opmerkingen:

Alle proefwerken starten met een basisvaardigheden rekenen opgave.

S = schriftelijk schoolexamen

PO = praktische opdracht

P = practicum

M = mondeling

Vak: Biologie

Studie: klas 1 HM

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
GVTO	Een deel van stof PW1	S	30	-
PW1	Leerdoelen: • Je kunt uitleggen wat organismen zijn • Je kunt gegevens verwerken in tabellen en grafieken • Je kunt het fotosynthese proces uitleggen • Je kunt het nut van aanpassingen bij planten en dieren benoemen en uitleggen Vaardigheid: 1,2,3,7 • Je kunt een tekening maken volgens de tekenregels • Je kunt metingen uitvoeren en rekenen met meetgegevens • Je kunt tabellen en grafieken lezen en zelf maken Inhoud: 1. Planten en dieren <i>Werkkaart: gegevens verwerken en rekenen</i>	S	45	20
PW2	Leerdoelen: • Je kent de organen van planten en dieren • Je kunt uitleggen wat weefsels en cellen zijn • Je kunt uitleggen hoe celdeling plaatsvindt • Je kunt uitleggen wat de functie van de celkern en DNA is • Je kent de kenmerken van verschillende cellen • Je kunt soorten en rassen onderscheiden • Je kunt gewervelden en geleedpotigen indelen Vaardigheid: 1,2,3,4,7 • Je kunt een loep en een microscoop op de juiste manier gebruiken • Je kunt een preparaat maken • Je kunt organismen determineren Inhoud: 2. Organen en cellen 3. Ordening <i>Werkkaart: werken met de microscoop</i>	S	45	20
PW3	Leerdoelen: • Je kent de onderdelen, en de functie daarvan, van het skelet • Je kunt de onderdelen en werking van spieren uitleggen • Je kunt uitleggen hoe blessures ontstaan en hoe ze te voorkomen Vaardigheid: 1,2,3,7 • Je kunt nauwkeurig meten • Je kunt gegevens verwerken in tabellen en grafieken	S	45	20

	Inhoud: 4. Stevigheid en beweging Diverse (demonstratie) practica (Vrije opdracht, vaardigheid 5,6)			
PW4	Leerdoelen: - Je kunt uitleggen hoe organismen reageren op hun omgeving - Je ken de onderdelen van zintuigen - Je kunt de werking van zintuigen uitleggen - Je kunt uitleggen hoe gedrag tot stand komt Vaardigheid: 1,2,3,7 - Je kunt een protocol en ethogram maken Inhoud: 5. Waarneming, regeling en gedrag	S	45	20
PO	Leerdoelen: - Je kunt een wetenschappelijk verslag schrijven Vaardigheid: 1,2,3,4,7 - Wetenschappelijk verslag schrijven Inhoud: <i>Werkkaart: wetenschappelijke methode</i>	P/S	45	20
FT	Gedurende het jaar kan er formatief getoetst worden. Deze toetsen geven inzicht in hoever de leerling is gevorderd in zijn/haar leerproces.	-	-	-
Opmerkingen: Studievaardigheden: 1. Evalueren (formatief) en reflecteren 2. Samenwerken 3. Formuleren 4. Analytisch en biologisch redeneren 5. Presenteren 6. Plannen 7. Geleerde kennis toepassen in nieuwe situaties S = schriftelijk of digitaal PO = praktische opdracht P = practicum M = mondeling SO = schriftelijke of digitale overhoring FT = formatieve toets PW = proefwerk				

Vak: Techniek**Studie: Klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
PW1	Vaardigheid: Kennis van de gereedschappen in het lokaal. Leerdoel: Gereedschappenkennis. Inhoud: Hfd. Gereedschappen in “Oriëntatie op de techniek”.	S	45	10
PW2	Leerdoelen: De regels over veiligheid in het lokaal kennen. Vaardigheid: Veiligheid. Inhoud: Hfd. Veiligheid in “Oriëntatie op de techniek”.	S	45	10
PO1 t/m PO 6	Vaardigheid: Werken met verschillende materialen en gereedschappen Leerdoel: Kennis van de verschillende materialen in de techniek en hun bewerkingsmethoden Inhoud: “Oriëntatie op de techniek”. Digitale methode.	PO		60
Eind- opdrach t	Vaardigheid: Werken met verschillende materialen en gereedschappen Leerdoel: Kennis van de verschillende materialen in de techniek en hun bewerkingsmethoden Inhoud: “Oriëntatie op de techniek”. Digitale methode.	PO + S		10
Verdiep- ing	Vaardigheid: Werken met verschillende materialen en gereedschappen Leerdoel: Kennis van de verschillende materialen in de techniek en hun bewerkingsmethoden Inhoud: “Oriëntatie op de techniek”. Digitale methode.	PO		10

Opmerkingen:

S = schriftelijk

PO = praktische opdracht

P = practicum

M = mondeling

www.techniektotaal.electude.eu

Vak: Dramatische Expressie**Studie: klas 1 HM**

Code	Leerwijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
PO1	Elementaire vaardigheden + Tableaus Leerdoelen: De leerlingen voelen zich vertrouwd in de groep. De leerling leert wat een tableau is en deze betekenisvol in te kunnen zetten in een verhaal. Vaardigheid: De leerling kan een korte scène bedenken (Kiest uit een bestaand sprookje en past deze aan naar de huidige tijd) En in deze scene zitten tableaus verwerkt. (produceren, presenteren). Inhoud: Presenteren scene het vernieuwde sprookje met daarin tableaus	PO	630	25
PO2	Dialoog schrijven en spelen Leerdoelen: De leerlingen weten wat een dialoog is, hoe deze is opgebouwd en kunnen aan het einde van de lessenreeks een bestaande dialoog uitwerken en presenteren. Vaardigheid: De leerling kan een bestaande dialoog uit het hoofd leren en spelen voor de klas. Inhoud: De leerlingen schrijven samen de dialoog en presenteren de dialoog aan de klas. Nabespreking van de gepresenteerde scenes.	PO	360	25
PO3	Theatervormen 1 Leerdoelen: De leerlingen weten wat een schimmenspel is. Vaardigheid: De leerling kan een schimmenspel spelen voor publiek, waarbij er rekening wordt gehouden met de illusie van het schimmenspel, groter en kleiner worden, in elkaars schaduw staan, van het doek afvallen en de werking van muziek bij het schimmenspel. Inhoud: De leerlingen maken een schimmenspel voorstelling.	PO	180	25
S1	Reflectie schriftelijk Leerdoelen: De leerlingen kunnen reflecteren op eigen spel. Vaardigheid: De leerling kan reflecteren op het eigen leerproces. Inhoud: Het schrijven van een reflectie.	S	90	25

Opmerkingen:

Drama heeft een sociale functie (samenwerken), creatieve functie (ideeën, gevoelens en emoties vormgeven), trainingsfunctie (o.a. beter uit je woorden kunnen komen, leren communiceren), educatieve functie (iets beter begrijpen als je het hebt nagespeeld) en een persoonsvormende functie (door toneel te spelen leer je over hoe je zelf bent, jezelf kunnen presenteren).

De doelen van het vak drama: **produceren, kijken en luisteren: beleven, verslag doen van ervaringen en reflecteren** zijn onderdeel van de wettelijke kaders voor Kunst en Cultuuronderwijs en zijn beschreven door het SLO (2007).

S = schriftelijk

PO = praktische opdracht

P = practicum

M = mondeling

Vak: Beeldende Vorming**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
PO1	Kunst & cultuur I Leerdoelen: denkstrategieën, kunst- en cultuurhistorische contexten, functies van kunst, tonen en delen van eigen werk. Vaardigheid: Leerlingen leren vanuit verschillende perspectieven kunst te onderzoeken en bevragen. Ze leren een onderbouwde mening te geven over de betekenis en functie van kunst en gebruiken daarbij vaktaal. Inhoud: onderzoek doen naar culturele en kunstzinnige uitingen in je eigen omgeving verwerkt in een plattegrond	PO	540	20
PO2	Kunst & cultuur II Leerdoelen: maakstrategieën, denkstrategieën, artistieke expressie, artistieke technieken, kunst- en cultuurhistorische contexten, tonen en delen van eigen werk. Vaardigheid: Leerlingen gebruiken creatieve maak- en denkstrategieën bewust om te scheppen, improviseren, ontwerpen, creëren en samen te stellen en kunnen keuzes beargumenteren. Om het proces vast te leggen verzamelen ze de experimenten en documenteren het artistiek-creatief proces. Inhoud: Vanuit de beeldaspecten <u>ruimtesuggestie</u> en <u>kleur</u> een <u>expressionistisch</u> landschap vormgeven op een postcard.	PO	540	20
PO3	Kunst & verbeelding Leerdoelen: maakstrategieën, denkstrategieën, artistieke expressie, artistieke technieken, kunst- en cultuurhistorische contexten, tonen en delen van eigen werk. Vaardigheid: Leerlingen leren hun mogelijkheden aan artistieke technieken en vaardigheden te verfijnen en uit te breiden en maken bewuste keuzes om te creëren in (bewegend) beeld, klank, woord en met spel en beweging. Dit in samenwerking met anderen. Inhoud: Een tekening van een fantasiedier omzetten in een ruimtelijke weergave in klei. Belangrijke beeldaspecten <u>vorm</u> , <u>textuur</u> , <u>ruimte</u> .	PO	540	20

PO4	Kunst & taal Leerdoelen: maakstrategieën, denkstrategieën, artistieke expressie, artistieke technieken, kunst- en cultuurhistorische contexten, tonen en delen van eigen werk. Vaardigheid: Leerlingen gebruiken creatieve maak- en denkstrategieën bewust om te scheppen, improviseren, ontwerpen, creëren en samen te stellen en kunnen keuzes beargumenteren. Inhoud: Vanuit de beeldaspecten <u>lijn</u> , <u>vorm</u> , en <u>compositie</u> een spreekwoord en/of gezegde in ijerdaad verbeelden.	PO	540	20
PO5	Kunst & identiteit Leerdoelen: maakstrategieën, denkstrategieën, artistieke expressie, artistieke technieken, kunst- en cultuurhistorische contexten, tonen en delen van eigen werk. Vaardigheid: Leerlingen leren zich op een eigen manier in een artistieke vorm uit te drukken. Ze leren de zeggingskracht van hun werk te vergroten. Inhoud: Jouw eigen gedachten, dromen en gevoelens met <u>mixed-media</u> technieken vormgeven.	PO	540	20
Opmerkingen: S = schriftelijk PO = praktische opdracht P = practicum M = mondeling				

Vak: Muziek
Studie: klas 1 HM

Code	Leer Wijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
PO1	Leerdoel: Individueel musiceren instrument 1. Het individueel bespelen van een muziekinstrument [Keuze uit: Piano/Keyboard - gitaar - drumstel]. Inhoud: De leerling krijgt les in de grondbeginselen van het bespelen van de piano/keyboard, gitaar of keyboard. Het te spelen muziekstukje is gebaseerd op de muziektheorie. Praktische toepassing van notenkennis en de grondbeginselen van de muziektheorie op het instrument. Vaardigheid: De leerling kan zelfstandig en in de maat een kort, zeer eenvoudig speelstuk laten horen met daarin zeer eenvoudige melodische en ritmische patronen. Ontwikkelen muzikaal gehoor [<i>Het ontwikkelen van artistieke technieken en vaardigheden</i>]. * Schrijven van een kort reflectieverslag maakt deel uit van deze PO. Dit reflectieverslag wordt ingeleverd via ELO Magister. Indien de leerling het verslag te laat inlevert, kan dit leiden tot puntenaftrek. De voorwaarden rondom eventuele puntenaftrek worden besproken bij de introductie van deze opdracht en worden regelmatig herhaald.	PO	5	0 o/t/v/g

PO2	Leerdoel: Klassikaal musiceren. Het gezamenlijk uitvoeren in de klas van een ritmisch en/of melodisch spelstuk. Inhoud: De leerling krijgt les in de grondbeginselen van het bespelen van diverse instrumenten. Dit betreft zowel gestemd slagwerk als ongestemd slagwerk, piano/keyboard, gitaar en drums. Het te spelen muziekstukje is gebaseerd op de muziektheorie. Praktische toepassing van notenkennis en de grondbeginselen van de muziektheorie. Vaardigheid: De leerling kan zelfstandig op een instrument spelen met klasgenoten. Het spelstuk is kort, eenvoudig en heeft zeer eenvoudige melodische en ritmische patronen. Eventueel met daarin verwerkt een voorteken. Ontwikkelen muzikaal gehoor [<i>Het ontwikkelen van artistieke technieken en vaardigheden</i>]. * De leerling krijgt voor deze opdracht 2 cijfers: een individueel + een groeps cijfer. Dit resulteert in een totaalcijfer voor deze opdracht. ** Er wordt mondeling gereflecteerd op deze opdracht.	PO	10	40
PO3	Leerdoel: Componeren. Inhoud: Leren in stappen hoe een compositie kan worden gemaakt en hoe het eindproduct kan worden gepresenteerd. De leerling schrijft een Nederlandse tekst en zoekt hierbij een passende instrumentale beat. Bij de presentatie wordt de zelfgemaakte tekst voorgedragen op de zelfgekozen beat. Timing tekst/beat is essentieel. Vaardigheid: De leerling kan alleen of in een kleine groep (2- of 3-tal) een eigen muzikaal idee bedenken, maken en presenteren aan klasgenoten [<i>Artistieke expressie</i>]. * Er wordt mondeling gereflecteerd op deze opdracht.	PO	10	10

PO4	Leerdoel: Presentatie geven. Inhoud: Informatie verzamelen over een artiest of band of een ander onderwerp welke gerelateerd is aan muziek. Deze informatie filteren en beschrijven in een document (zowel tekst + eventuele afbeeldingen). Als afsluiting geeft de leerling een korte presentatie over de gekozen artiest of band (of muziek gerelateerd onderwerp). De gegeven presentatie wordt ondersteund middels een door de leerling gemaakte PowerPoint. Vaardigheid: De leerling kan alleen of in een kleine groep (2- of 3-tal) een kort werkstuk maken van een artiest of band (of muziek gerelateerd onderwerp) en deze informatie in een korte presentatie voor de klas presenteren aan klasgenoten [<i>Tonen en delen van eigen werk</i>]. * Er wordt mondeling gereflecteerd op deze opdracht. De PowerPoint wordt ingeleverd via ELO Magister. Indien de leerling de PowerPoint te laat inlevert, kan dit leiden tot puntenaftrek. De voorwaarden rondom eventuele puntenaftrek worden besproken bij de introductie van deze opdracht en worden regelmatig herhaald.	PO	10	0 o/t/v/g
S1	Leerdoel: Digitoets. Inhoud: Gebaseerd op hoofdstuk 1 + 2 uit de digitale methode Beats'nBits Vaardigheid: De leerling heeft in dit semester theoretische kennis opgedaan en kan deze kennis reproduceren en toepassen. Ontwikkelen muzikaal gehoor [<i>Het reproduceren van kennis en het tonen van inzicht</i>].	S	35	50
Opmerkingen: PO = Praktische Opdracht S = Schriftelijke toets die ook digitaal kan worden afgenomen.				

Vak: Lichamelijke Opvoeding**Studie: klas 1 HM**

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Cate- gorie	Vorm	Duur	Weging %
LO1	Spel: hockey, softbal, volleybal of basketbal	V, C, K	P	V	20
LO2	Turnen: zwaaien, acrobatiek of springen	V, S, Z	P	V	20
LO3	Atletiek: lopen, werpen of springen	V, K	P	V	20
LO4	Klimmen; techniek, boulderen of zekeren	V, Z	P	V	20
LO5	Conditie: RSG-run of shuttle runtest	V, K	P	V	20

Leerlingen gaan elke periode aan de slag met 1 of meerdere sportonderdelen, die passen bij de locatie en tijd van het jaar. In de eerste periode, tot de herfstvakantie, vinden de lessen buiten plaats. Daarna volgen 3 periodes waarbij we op verschillende locaties, binnen gaan sporten. Aan het einde van het schooljaar gaan we weer naar buiten. Om het leerproces in kaart te brengen maken we gebruik van niveaukaarten, die met leerlingen voorafgaand en tijdens de lessen besproken worden. De beoordeling is in alle gevallen middels een G, V of O.

V, Vaardigheden.

Bij elke sport kijken we naar het niveau van bewegen ten opzichte van andere kinderen. Vaardigheden die op meerdere niveaus aangeboden worden. We maken in de niveaukaarten onderscheid tussen tactische en technische vaardigheden. Doordat sommige sporten behoorlijk complex zijn, komen leerlingen alleen toe aan eenvoudige technische en tactische (individuele) taken, waar anderen juist de techniek beheersen en daardoor ook in staat zijn om complexere tactische vaardigheden te ontwikkelen.

C, Coachen.

Leerlingen worden uitgedaagd om niet alleen eigen vaardigheden te verbeteren, maar proberen ze ook in staat te stellen om meerdere rollen aan te nemen. Ze kunnen op deze manier ook de vaardigheid van andere leerlingen verbeteren. Denk hierbij aan een coachende rol tijdens een spel.

S, Samenwerken.

Er zijn sporten waarbij leerlingen niet alleen kunnen werken. Ze moeten groepsopdrachten uitvoeren waarbij het resultaat afhangt van de wijze waarop ze met elkaar om gaan en de groepsopdrachten uitvoeren. Het proces om tot een eindresultaat te komen is hier van groter belang dan een fysieke vaardigheid.

K, Kennis.

Naast de technische en tactische vaardigheden leren we de leerlingen de regels van een sport. We proberen leerlingen uit te dagen om deze kennis te laten zien, door de rol van scheidsrechter aan te nemen.

Z, Zelfvertrouwen.

In sommige gevallen moeten leerlingen uit hun comfortzone stappen. Ergens beter in worden zorgt voor de groei van het zelfvertrouwen. We bieden hiervoor uitdagende onderdelen aan, waarbij we ook rekening houden met de fysieke mogelijkheden van onze leerlingen.

Er worden vervangende opdrachten gegeven ter compensatie van gemiste praktijkonderdelen.

Vak: Rekenen

Studie: klas 1 HM

Code	LeerWijzer! Hoe leer ik, wat leer ik en welk doel bereik ik?	Vorm	Duur	Weging %
PW1	Leerdoelen: optellen, aftrekken, delen, vermenigvuldigen, rekenvolgorde, hoofdrekenen. Vaardigheden: staartdelingen, getallen onder elkaar kunnen uitrekenen, handig rekenen zonder rekenmachine. Inhoud: RB1, wiskundeboek	S/D	45	30
PW2	Leerdoelen: breuken en procenten, vereenvoudigen, decimale getallen, breuken optellen, aftrekken, delen en vermenigvuldigen, deel berekening en verhouding. Vaardigheden: alle bewerkingen met breuken met tussenstappen opschrijven. Inhoud: RB2, wiskundeboek	S/D	45	35
PW3	Leerdoelen: metriekstelsel, schatten, tijd, diverse eenheden, schaal. Vaardigheden: omrekenen lengte -, oppervlakte - en inhoudseenheden, zonder rekenmachine en met een berekening Inhoud: RB3, wiskundeboek	S/D	45	35
				100%
Opmerkingen: S = schriftelijk PO = praktische opdracht D= digitaal				